

Eläinlääkäripalvelutyöryhmä, 7.kokous

Aihe: Helsingin yliopiston asema eläinlääkäripalvelujen tuottajana, eläinlääkärikoulutus

Aika: 21.1.2021 klo 13-16

Paikka: Skype

Osanottajat: Taina Aaltonen, Kajsa Hakulin, Johanna Wallius (MMM)

Jenni Aaltonen, KT

Terhi Laaksonen, Tiina-Mari Aro, Ruokavirasto

Katri Kiviniemi, Elias Dahlsten, SELL

Sanna Hellström, SEY

Janne Lunden, Mari Heinonen, HY

Kaisa Mäntynen, Kuntaliitto

Jani Soini, AVI

Mia Salonen, KKV

Leena Suojala, MTK/SLC

Anne-Marie Välikangas VM

Kuultavat: HY: Antti Sukura, Timo Wahlroos

Helsinki: Minna Ristiniemi

Espoon seudun ympäristöterveys: Mari Nevas

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus: Maija Kallioniemi

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä: Silja Mäkelä, Riikka Lasonen

1. Kokouksen aloittaminen

2. Helsingin yliopiston asema eläinlääkäripalvelujen tuottajana

-taustamuistio ja esitys Johanna Wallius

-Helsingin yliopiston eläinlääkäripalveluja käyttävien kuntien edustajien kuuleminen

Mari Nevas, Espoo: Alueella toimii mm. 24/7 pieneläinsairaala, joka on kaksi vuotta sitten tiedustellut Espoon kaupungilta, miksi Espoo ei kilpailuta eläinlääkäripalvelujen tuottamista koskevaa sopimusta? Espoo toimittanut vastineen ja pysynyt sopimuksessaan HY:n kanssa. Järjestely on ollut Espoolle toimiva. Espoo tuottaa itse peruseläinlääkäripalvelut, niistä ei ole tullut palautetta. Sopimuksessa mukana myös Kauniainen ja Kirkkonummi.

Silja Mäkelä PHHKY: Kuntayhtymään kuuluu 11 kuntaa. Päivystyksessä mukana myös Lahti. Helsingin yliopiston Saaren yksikkö hoitaa osan kuntayhtymän alueen praktiikasta (Pukkila, Myrskylä ja Orimattila). Järjestely toiminut hyvin. Kunnille myös tärkeää, että palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti. Kuntayhtymä ei ole riippuvainen HYN palveluista, vaan ne voitaisiin järjestää toisinkin. Vaihtoehtona olisi kilpailutus tai uuden praktikkoviran perustaminen. Jälkimmäinen voisi tulla nykyistä sopimusta halvemmaksi. Pohdittu sopimuksen irtisanomista. Sitä ei ole päivitetty pitkään aikaan. Kuntayhtymä katsoo, että jos lainsäädäntö velvoittaa kuntayhtymää tekemään sopimuksen HYN kanssa, joka on kalliimpi kuin vaihtoehtoinen tapa järjestää palvelut, siihen pitäisi saada korvaus valtiolta. Jos velvoite eläinlääkäripalvelujen järjestämiseen siirtyy SOTE-maakuntiin, palvelun tarpeen tulevaisuus on epävarmaa, koska Myrskylä ja Pukkila siirtyisivät Uudellemaalle. PHHKY ei käytännössä voi kilpailuttaa palveluja vain yhdelle kunnalle, kuten Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tekee.

Maija Kallioniemi, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus: viiden kunnan YTA-alue. HYN kanssa solmittu sopimus eläinlääkäripalvelujen tuottamisesta siirtynyt Mäntsälän mukana ja koskee ainoastaan Mäntsälää. Kilpailutettu ympäristökeskuksen toiminta-aikana hankintalain mukaisesti, tähän mennessä kaksi kertaa, aina valittu HY (muuta tarjouksia ei ole tullut). Tänä vuonna kilpailutetaan uudelleen. Oma tuotanto olisi kuitenkin todennäköisesti halvempaa riippuen toimitilaratkaisusta. Mäntsälä ollut tyytyväinen palveluun. Hankintakriteerinä ollut mm. hankintahinta, Mäntsälä maksaa sen suoraan. Kriteerinä ollut myös se, että pitää tarjota palveluita kaikille eläimille ja kaikkina vuorokauden aikana ja toimipisteen on pitänyt olla Mäntsälän alueella.

Minna Ristiniemi, Helsinki: Helsinki on eläinsairaalan suurin asiakas. Sopimus on tehty ensimmäisen kerran 1993 ja uusin, toistaiseksi voimassa oleva sopimus on vuodelta 2005. Helsinki pitää sopimusta tärkeänä ja yhteistyö on toiminut hyvin. Sopimus koskee kaikkia eläinlajeja. Helsingissä arvioidaan olevan kymmeniä tuhansia lemmikkieläimiä, hevosia muutamia satoja ja lisäksi Helsingissä järjestetään säännöllisesti isoja eläintapahtumia kuten Helsinki Horse show, Apassionata, eläinmessuja ja näyttelyitä. Myös eläinlääkärikoulutuksen turvaamista pidetään tärkeänä. Jos sopimus kilpailutettaisiin, todennäköisesti ainakin pieneläinten osalta yksityinen toimija saattaisi tehdä edullisemman tarjouksen. Nykyisin kuitenkin yliopistollinen eläinsairaalan on ainoa toimija, jolla on riittävät tilat, varusteet ja osaavaa henkilökuntaa hoitamaan Helsingin eläinten peruseläinlääkintää ja ympärivuorokautisen päivystyksen. Jos yksityinen toimija hoitaisi Helsingin eläinlääkinnän, nousisi huoli palvelun jatkuvuudesta esimerkiksi yrityksen mennessä konkurssiin. HY pystyy tarjoamaan myös tuotantoeläinten ja hevosten eläinlääkäripalvelut. Helsinki katsoo, että tarvitaan hankintamenettelyistä poikkeavaa erityislainsäädäntöä, jolla voidaan turvata mahdollisuus hankkia palveluita HYN eläinsairaalaan ilman kilpailutusta.

-kysymykset

Leena Suojala, MTK/SLC: Jokaisella kunnalla omat tavoitteensa, näkyy käytännössä. Paljonko kunnallispolitiikka vaikuttaa päätöksiin?

- Mäntsälän osalta on pyydetty lausunto kunnanhallitukselta koskien toiminnan järjestämistä jatkossa nykyisen sopimuksen päättyessä 31.12.2021. Mahdollista, että seuraavassa kilpailutuksessa ei enää mainintaa, että vastaanoton sijaittava Mäntsälässä, jos YTA-alueen muiden kuntien eläinlääkäripalvelut tullaan hoitamaan yhdessä kunnassa sijaitsevalta yhteisvastaanotolta eikä yksittäisissä sopijakunnissa sijaitsevilta vastaanotoilta.

-Espoossa tehdään päätöksiä nopeasti, asiat voivat muuttua nopealla aikataululla. Tähän asti haluttu tukea lähellä sijaitsevan tiedekunnan toimintaa. Mukana myös Kirkkonummi, jossa tuotantoeläimiä, tärkeää saada palveluja kaikille eläimille. Taloudellisia kriteereitä ei kuitenkaan voi ohittaa, mahdollista on, että jatkossa sopimus on tarpeen uusina kilpailutuksen kautta. Nykyinen ratkaisu ollut luotettava.

-Helsingissä epäillään, etteivät yksityiset pysty tarjoamaan palveluja johtuen suuresta eläinvolyymistä. Asiakasvalituksia Yliopistollisen eläinsairaalaan palveluista tulee erittäin harvoin. Jonkin verran tulee yhteydenottoja, joissa toivotaan Helsingin järjestävän kuntalaisilleen edullisempia, kunnan-eläinlääkäritasoisia palveluja.

-*PHHKY*: kustannukset ykköskysymyksenä. Kunnat maaseutumaisia ja tärkeä arvo, että eläinlääkäri-vastaanotto on omassa kunnassa.

3. Helsingin yliopiston asema eläinlääkäripalvelujen tuottajana ja sen vaikutus eläinlääkärien koulutukseen (HYn edustajat Antti Sukura ja Timo Wahlroos)

Antti Sukura: (esitys eläinlääkäriopetuksesta)

Eläinlääkärien koulutus perustuu EU-lainsäädäntöön ja sen laatua arvioidaan säännöllisesti. Arvioinneissa painotetaan kliinisen osaamisen opetusta. Tämän varmistamisessa tärkeää on riittävä potilasmäärä. Suomen eläinlääkäriopetuksessa on toistaiseksi ollut riittävästi potilaita.

Nykyisin uusista eläinlääkäreistä n.60% on opiskellut Suomessa. Muista suurin osa on opiskellut Tartossa, useimmat näistä ovat suomalaisia. Myös Latvia ja Liettua ovat aloittaneet englanninkielisen eläinlääkäriopetuksen.

Huolestunut siitä, saako HY jatkossa tarpeeksi potilaita ilman nykyisiä kuntasopimuksia. HY oli asiasta yhteydessä ministeriöön maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä. Miten turvataan yliopistokoulutus Suomessa, jos hankinta kilpailutetaan esim. koko Uudenmaan osalta eikä HY pärjäisi tässä kilpailutuksessa.

Yliopistolla ei ole intressiä kilpailla yksityisen liiketoiminnan kanssa tai laajentaa toimintaansa, vaan tavoitteena on turvata koulutuksen ja tutkimuksen kannalta riittävä potilasaines sairaalan sijaintipaikoilla. Lisäksi otetaan vastaan vaativia lähetepotilaita myös muualta Suomesta, millä tärkeä merkitys toiminnan ja sen kehittämisen kannalta. Tehdään myös paljon kliinistä tutkimusta, johon tarvitaan potilasaineistoa. Tutkimus voi hyödyttää myös humanilääketiedettä.

Lääketieteen koulutussairaalat ovat kuntien ylläpitämiä, rahoitus tulee STM:stä. Eläinsairaala on osa HY:a, ja jonka rahoitus tulee osaksi OKM:stä. Sairaala kattaa omista kustannuksistaan noin kolme neljäsosaa, loput tulevat yliopistolta. Menoja ei voida kattaa kokonaan asiakashinnoilla, mutta hinnoja pidetään samalla tasolla kuin yksityisten hintoja.

Lainsäädännöllä tulisi turvata potilasmäärät tulevaisuudessa.

Timo Wahlroos: Esitys HYN eläinsairaalan potilasmääristä.

Helsingin potilasmäärät ovat tärkeitä eläinsairaalan toiminnalle. HY on tällä hetkellä ainoa päivystävä hevossairaala Suomessa.

Tuotantoeläinsairaalan osalta kuntasopimukset ovat olennaisia, koska tuotantoeläinpuolella käytetään nimenomaan kunnallisia palveluita. Käyntejä n.2700 vuodessa. Käyntimäärä ei ole laskenut viime vuosina. Koulutuksen kannalta on myös tärkeää, että tilat ovat riittävän lähellä eläinsairaalan toimipistettä.

Tuotantoeläinsairaalan pieneläinpäivystys tulee kuntasopimusten sivutuotteena, mutta se on tärkeä eläinlääkäriskoulutuksen kannalta. Siellä opiskelijat pääsevät toimimaan vastaavatyypisissä oloissa kuin kunnaneläinlääkärit, eli Viikin Pieneläinsairaalaan verrattuna vähemmän sairaalamaisissa olosuhteissa.

Kilpailutuksiin ei voida osallistua yhtä laajasti kuin yksityiset toimijat, jotka saattavat tehdä 0-tarjouksen markkinaosuuden kasvattamiseksi. Yliopisto ei voi sopeuttaa toimintaansa sen mukaan, miten saadaan sopimuksia. Yksityinen sektori suhtautuu HYN toimintaan ymmärtävästi.

Yksityiset eivät myöskään ole olleet kiinnostuneita tuotantoeläinten ja hevosten päivystystoiminnasta.

-kysymykset ja kommentit:

Maija Kallioniemi: Pohdittu nautojen suurta määrää tilastoissa. Mäntsälässä n.20 tilaa ja nautojen potilasmäärä suhteessa tilojen määrään huomattavasti isompi kuin sopijakuntien muissa kunnissa. Tilastoissa lasketaan eläinten määrää, ei tilakäyntien määrää. Korkea eläinten määrä johtuu kuukausitarkastuksista, jotka liittyvät ehkä enemmän opetukseen kuin kysyntään.

HY: Kuukausitarkastus on kuitenkin tulevaisuutta, eläinten hoito siirtymässä enemmän ennaltaehkäisyn puolelle.

4. Keskustelu päivän aiheista

- miten saadaan turvattua Helsingin yliopiston asema eläinlääkäripalvelujen tuottajana ottaen huomioon kilpailuneutraliteettia koskeva lainsäädäntö?

Mia Salonen, KKV: KKV:n tutkinnassa ei ole ollut yliopistojen toimintaa koskevia toimenpidepyyntöjä eikä neutraliteettisääntelyn soveltumista yliopistojen toimintaan siten ole tapauskäytännössä ratkaistu. Kilpailulain neutraliteettisäännöksiä sovelletaan kuntien ja valtion ja niiden määräysvallassa olevien yksiköiden taloudelliseen toimintaan. Kilpailuneutraliteettisääntelyn sovellettavuuden osalta tulee arvioitavaksi, täytyykö em. määräysvalta-kriteeri HY:n tapauksessa vai ei. Ottaen huomioon, että HY:llä on valtiosta ja muusta julkishallinnosta erillinen ja itsehallinnollinen asema, julkinen määräysvalta vaikuttaisi alustavasti epätodennäköiseltä. KKV:n toimivallan arviointi on kuitenkin aina ta-

pauskohtaista ja määräysvallan arvioimisessa lähtökohtana on tosiasiallinen määräysvalta (ei pelkää omistussuuteen perustuva määräysvalta), joten asian ratkaiseminen edellyttää usein tarkempia selvityksiä.

Vaikka neutraliteettisäännökset eivät soveltuisikaan HY:n toimintaan, olisi HY:lle asetettavan lakisääteisen velvollisuuden ja erityisaseman kilpailuvaikutukset kuitenkin arvioitava, sillä HY:n tarjoamat eläinlääkäripalvelut kilpailevat osittain yksityisen palvelutarjonnan kanssa. Kuten kunnille lakisääteisten eläinlääkäripalvelujen laajuudesta keskusteltaessa toin esille, lakisääteisen tehtävän asettamisen tulisi perustua tärkeän yleisen edun toteuttamiseen (tai yhteiskunnallisen ongelman ratkaisemiseen). Jos HY:n eläinsairaalla ei muutoin olisi riittävän laajaa potilasmateriaalia opetuksen ja oppimisen turvaamiseksi (eikä opiskelijoiden harjoittelua tai erikoistumista voitaisi suorittaa kunnan eläinlääkäriin tai yksityisen eläinlääkäriaseman vastaanotolla), HY:n erityisasemaa koskeva sääntely saattaisi olla perusteltavissa. Siihen, pitäisikö tämä kilpailuneutraliteetin kannalta arvioituna toteuttaa järjestämisvelvoitteen vai sopimukseen perustuvan aseman kautta, on vaikea ottaa vielä kantaa. Jos kunnat eivät kuitenkaan tosiasiaa ole halukkaita tekemään sopimuksia HY:n kanssa, järjestämisvelvoitekin voinee tulla kysymykseen. Lähtökohtana HY:n mahdollisesta erityisasemasta säädettäessä tulisi olla, että ei perusteettomasti aiheuteta kielteisiä kilpailuvaikutuksia, vaan valitaan niistä vaihtoehdoista, joilla yleinen etu voidaan riittävästi turvata, vähiten kilpailuhaittoja aiheuttava ratkaisu. Analyysi eri vaihtoehtojen kilpailuvaikutuksista on siksi tärkeä. Viitaten HY:n kanssa tehtyjen sopimusten kilpailuttamisesta käytyyn keskusteluun, tiedoksi, että KKV on valvonut julkisia hankintoja vuodesta 2017 alkaen. Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö tulee myös ottaa huomioon HY:n asemaa pohdittaessa.

Leena Suojala, MTK/SLC: Jonkinlainen erityisjärjestely tarvitaan HYN aseman turvaamiseksi. Nykyinen järjestelmä epävarma. Jos palvelut siirtyvät maakuntiin, rahapottia tarkastellaan uudelleen. Valtion rahoitus tulee tarkasteltavaksi.

Sanna Hellström, SEY: Potilasmateriaali on opetuksen kannalta välttämätön, Nykyinen järjestelmä on huteralla pohjalla, opetuksen turvaaminen ei ole kuntien velvollisuus. Opetus on poikkeuksellinen tapa järjestää eläinlääkäripalveluita eikä ole helposti siirrettävissä muualle. HYN asema turvattava lainsäädännöllä. Yliopisto ei saa olla markkinahäirikkö, mutta toisaalta yksityisten toimijoiden etu ei ole eläinlääkärikoulutuksen vaikeuttaminen.

Terhi Laaksonen, Ruokavirasto: Tärkeää, että eläinlääkärikoulutuksessa riittävä potilasmäärä. Olisi tärkeää turvata lainsäädännöllä.

Katri Kiviniemi, SELL: Lainsäädännön keinoin pitäisi turvata HYN eläinsairaalan asema. Se tulee nousemaan esille maakuntakuviossa ja asia pitää huomioida lainsäädännössä siten, ettei toiminta romutu, vaikka eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu siirtyisi maakuntiin. Voidaanko edellyttää, että tietyllä alueella HY olisi ensisijainen vaihtoehto palvelujen tuottamiselle tietyin reunaehdoin?

PJ: ei vielä ratkaisuehdotuksia, oli tarkoitus esitellä ongelma työryhmälle. Asian valmistelussa voi olla tarpeen vielä erikseen keskustella KKV:n kanssa.

- tukeeko eläinlääkärikoulutus riittävästi kuntien järjestämiä eläinlääkäripalveluita?

Katri Kiviniemi, SELL: Kyllä, koulutus tukee kuntien järjestämiä eläinlääkäripalveluita. Saaren osuus pieneläinten hoidossa tärkeä, koska opiskelijat oppivat hoitamaan pieneläimiä kunnan vastaanottoja muistuttavissa olosuhteissa.

Leena Suojala, MTK/SLC: Tärkeää järjestää koulutus siten, että pystytään toimimaan erilaisissa olosuhteissa. Tuotantoeläinten terveydenhuolto kuuluu peruseläinlääkäripalveluihin. Tulee ajan myötä kasvamaan. Suomessa valmistuneilla eläinlääkäreillä yleensä hyvät kliiniset taidot jo valmistumisen yhteydessä.

Minna Ristiniemi: Asiakkailta ei tullut valituksia, palveluun on oltu tyytyväisiä. Helsingin ympäristöpalveluissa on vuosittain useita eläinlääkäriopiskelijoita ympäristöterveydenhuollon harjoittelussa. He ovat hyvin motivoituneita ja perustiedot ovat hyvin hallussa.

Maija Kallioniemi: Ei ole tullut valituksia eläinlääkäripalveluista. Tuotantoeläinopetus on tärkeää turvata, mutta sen kustannuksia ei voida sysätä pelkästään yhdelle pienelle kunnalle.

Kuntaliitto (Kaisa Mäntynen) tukee Maija Kallioniemen puheenvuoroa.

Janne Lunden: Potilaiden määrällä ja laadulla on merkitystä myös eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan opetuksen kannalta, koska eläinlääkärit oppivat tunnistamaan tarttuvia eläintauteja ja eläinten hyvinvointiongelmia.

Antti Sukura, Timo Wahlroos, HY: Kiittävät kokouksesta. Toivovat työryhmän löytävän ratkaisuja potilasmäärien turvaamiseksi.

Mari Nevas: Kiittää kokouksesta ja toivoo lainsäädännöllisiä ratkaisuja.

5. Johtopäätökset

Lähtökohtana hankinnalle on tarjouskilpailu, ja tämä tuli esille myös KKV:n puheenvuorossa. HYN potilasmäärän turvaaminen on yleinen etu. Palveluun on oltu tyytyväisiä. Osa kunnista on toistuvasti kilpailuttanut palvelujen hankintaa, osassa puolestaan on vanhat toistaiseksi voimassa olevat sopimukset, joita ei ole lähdetty uusimaan. Saattaa olla, ettei yliopistolle helposti löydy kilpailijaa, kun tarjonta on niin laajaa ja koskee kaikkia eläinlajeja ja vuorokauden aikoja. On kuitenkin riskinä, että kilpailutettaessa voidaan ainakin joissakin tapauksissa sivuuttaa HY. HY pyrkii toimimaan siten, ettei häiritse yksityisten toimintaa. Potilasmäärä on tärkeä paitsi opetukselle myös tutkimukselle. Työryhmässä ymmärretään laajasti tarvetta erityislainsäädännölle, jolla turvattaisiin tulevaisuudessa HY:n potilasmäärät. Ylimääräisiä kustannuksia ei kuitenkaan voida säilyttää yksittäisille kunnille. Vaihtoehtoina järjestämisvelvoite tai sopimukseen perustuva järjestely, mutta ratkaisuja punnittaessa, tehtävä vaikutusten arviointi suhteessa tavoitteisiin.

Nykyinen HY:n järjestämä opetus tukee hyvin kuntien järjestämiä eläinlääkäripalveluja.

6. Työryhmän ohjelma keväälle 2021

Todettiin, että lakiluonnosta käsitteleviä kokouksia järjestetään tarvittaessa enemmän. Niistä ilmoitetaan hyvissä ajoin.

7. Kokouksen päätös